

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРАВООХОРОННИЙ ОРГАН»

Дмитро Анатолійович МОРКВІН,

аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-3651-6805>

В умовах сьогодення, функціонування та подальше існування української держави, як суверенної демократичної країни напряду залежить від того, наскільки ефективно та якісно буде реалізована правоохоронна функція спеціально уповноваженими на це суб'єктами – правоохоронними органами. Л.Г. Чистоклетов підкреслює, що поняття «правоохоронний орган» має споріднене значення з органами охорони громадського порядку, головна приналежність якої повинна полягати в охороні держави, суспільства і громадян, від яких би то не було посягань. Відмінність правоохоронних органів від органів охорони громадського порядку полягає в їх функціях і завданнях діяльності, оскільки не всі правоохоронні органи займаються охороною громадського порядку [1, с.220]. Є дослідники, які до системи правоохоронних органів відносять лише ті органи, для яких правоохоронна діяльність є основною і які згідно з визначеними для них завданнями володіють спеціальними юрисдикційними і організаційними засобами. Деякі науковці до правоохоронних органів відносять лише ті, які ведуть боротьбу зі злочинністю та правопорушеннями, результатами якої є юридична відповідальність у межах кримінально-процесуального й адміністративного законодавства. Також є думка, що до правоохоронних слід відносити лише ті органи, службовці яких займаються професійною діяльністю, що спрямована на виконання спеціальних завдань. Натомість у межах широкого розуміння правоохоронними визнаються всі органи держави, органи місцевого самоврядування та самоорганізації населення, які здійснюють правоохоронну діяльність, тим чи іншим чином реалізують чи сприяють реалізації правоохоронної функції [2, с.96].

Так Ю.А. Андрієвська у своєму дисертаційному дослідженні надає тлумачення поняття «правоохоронні органи», під яким розуміє специфічні органи державної влади, на які відповідно до чинного законодавства України покладено відповідні обов'язки щодо здійснення охорони і захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб та інших колективних суб'єктів (у тому числі держави і суспільства в цілому), підтримки режиму законності та забезпечення публічного порядку і безпеки шляхом реалізації у межах своїх повноважень відповідних правових, організаційних, виховних та інших заходів [3, с.8-9]. Більш детальну характеристику ознак правоохоронних органів надає А.М. Куліш, якими, на погляд автора, є наступне: це державні органи, які уповноважуються законом для здійснення правоохоронної діяльності; здійснення ними такої діяльності відбувається із суворим додержанням правил та процедур, встановлених законодавством, при цьому їх порушення тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, матеріальну або кримінальну відповідальність; вони мають право застосовувати заходи державного примусу; законні та обґрунтова-

ні рішення, прийняті ними, обов'язкові для виконання посадовими особами та громадянами, а їх невиконання складає самостійне правопорушення, що тягне за собою додаткову відповідальність; правоохоронні органи здійснюють свою діяльність на професійній основі за умови проходження їх працівниками спеціальної професійної підготовки; правоохоронні органи мають спеціальні повноваження для попередження, виявлення і розслідування порушень закону, якими володіють інші інституції [4, с. 7].

Ю.О. Загуменна визначає правоохоронні органи як спеціально уповноважені державні органи, які забезпечують додержання та реалізацію прав і свобод громадян, законності та правопорядку із додержанням встановлених законом правил та процедур відповідно до своєї компетенції. Ознаками правоохоронного органу авторка називає такі:

1. Правоохоронний орган уповноважується законом для здійснення правоохоронної діяльності. Як правило, це спеціальний закон, присвячений завданням організації та діяльності цього органу.

2. Правоохоронний орган здійснює свою діяльність із додержанням встановлених законом правил та процедур. Порушення цих правил працівниками правоохоронних органів тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, матеріальну або кримінальну відповідальність.

3. Правоохоронні органи у своїй діяльності мають право застосовувати заходи державного примусу до осіб, які вчинили правопорушення. Названі заходи відрізняються один від одного залежно від компетенції органу та тяжкості вчиненого правопорушення.

4. Законні та обґрунтовані рішення, прийняті державними органами, обов'язкові для виконання посадовими особами та громадянами. Невиконання названих рішень становить самостійне правопорушення, що тягне за собою додаткову відповідальність [5, с.149].

Отже, значна кількість авторів, надаючи характеристику правоохоронним органам, визначає такі основні характеристики: це державні органи виконавчої влади; основною їх функцією є правоохоронна як охорона встановлених законодавством прав та свобод, законних інтересів, а також суспільного та державного ладу, від протиправних посягань; така функція реалізується на професійній основі в межах, встановлених законодавством; при реалізації правоохоронної діяльності правоохоронні органи можуть вчиняти обов'язкові для інших суб'єктів дії.

З огляду на означене, правоохоронний орган - це установа або організація, створена із метою забезпечення дотримання закону, забезпечення правопорядку та безпеки громадян у певній країні або території. Ці органи відповідають за розслідування злочинів, запобігання правопорушень, забезпечення громадського порядку, охорону громадянських прав і свобод, а також за дотримання правових норм і законів.

Список використаних джерел:

1. Чистоклетов Л.Г. Особливості правоохоронної діяльності у сфері адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. № 2. 2013. С. 217-224

2. Валушко О., Дручек О. Поняття правоохоронної діяльності та правоохоронних органів у світлі концепції національної безпеки України. *Підприємництво, господарство і право*. № 10.2020. С. 95-100

3. Андрієвська Ю. А. Адміністративні процедури в діяльності органів прокуратури України: дис. канд. юрид. Наук. 12.00.07. Київ. 2017. 187 с.

4. Куліш А.М. Правоохоронна система України: адміністративно-правові засади організації та функціонування. Автореф дис докт юрид наук. 12.00.07. Харків. 2009. 29 с.

5. Загуменна Ю. О. Правоохоронні органи: поняття, ознаки, функції, особливості діяльності. *Право і безпека*. № 3 (35). 2010. С. 145-150